

Testo digitalizzato da www.torah.it nel 2010
Tutti i diritti sulla digitalizzazione riservati

Testo sacro.
Stampare solo per conservarlo.

Eliminare esclusivamente in ghenizà

IL PENTATEUCO

VOLGARIZZATO E COMMENTATO

DA

SAMUEL DAVID LUZZATTO

PADOVA
1874

30
PARASHAT BEAR SINAI

Torah.it

אלהם כי תכאוו אל-הארץ אשר אני נתן
 לכם ושבתה הארץ שבת ליהוה: (א) שש
 שנים תורע שורך ושש שנים תזמר
 כרמך ואספת את-תבואתה: (ה) ובשנה
 השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שבת

LEVITICO XXV

paese ch'io sono per darvi, la terra dove riposare un Sab-
 bato al Signore. (3) Sei anni seminerai il tuo campo, e sei
 anni potrai la tua vigna, e ne ritirerai il prodotto. (4) Ma
 nell'anno settimo la terra avrà Sabbath di riposo, Sabbath ad
 onore del Signore: il tuo campo non seminerai, e la tua vigna

תניא בלזם האמונה כי גם אדמתם אדמת קדש, אחרי שהיא שובתה בשנה הזו כשצבתה
 האל ביום השביעי (ועיין דברי דון יצחק בנחלת אבות פרק ה' משנת גלות צא לעולם,
 כי נעמו), וכמו שמדבר היה ה' כותן להם ביום הששי להם ימים, כן צויתם על
 אדמתם היה מלווה להם את ברכתו בשנה הששית, שהיה תבואתה מוספת גם לשנת
 השמיטה. ואמנם קדושת הארץ היתה שבה קוקס להרחיק את העם מלטמאה ומלקללה
 בנעשים מתועבים. וגם צהכרת כשתשבות האדמה יכחו קלת מעבודתם גם העבדים
 והצממות, וזה דומה למכות העבד והצממה ביום השבת. והיות תבואת השנה הזו
 הפקר הוא חולה על העניים, והוא משה העשיר והעני, ומשפיל גאות העשיר, ומזכיר
 אורו כי כל בני אדם שוים הם. וכן שומעת הכספים היא חולה ותנייה לעניים.
 וכמו שהעם וולד צביתתם ביום השביעי, ניתנו להם חגים אחרים לשנות צהם ולשמות
 לשם ה', ככה אדמת הקדש מלכד שנת השמיטה ניתן לה שנת הויבל והויבל משה
 העשיר לעני כמו השמיטה וכמו השבת, מלד השביתה מעבודת האדמה, ומלד הפקר
 התבואות; וכופף צו חזרת הקרקעות לבעליהם, ויליאת העבדים חסדי, והיא חולה
 גדולה על העניים, וחזק גדול לשווי בני העדיקה. והתבונן כי כמו שהויבל הוא אחד
 לשבע שומות, כן המועדים הם אחד משבעה במספר שנות השנה, כי שנתו
 השנה הם יותר מורבעים ומשע, אך לא יגיעו לשש וחמשים, ומקראי קדש הם שבעה
 ימים, והם יום ראשון ושביעי של פסח, יום אחד של שבועות, אחד של ר"ה,

ומכה אדם יומת: (כב) משפט אחד יהיה לכם
 כגר כאזרח יהיה כי אני יהוה אלהיכם:
 (כג) וידבר משה אל-בני ישראל ויוציאו את
 המקלל אל-מחויץ למחנה וירגמו אתו אבן
 ובני-ישראל עשו כאשר צוה יהוה את-
 משה: פ פ פ

כה

לב (א) וידבר יהוה אל-משה בהר סיני
 לאמר: (ב) דבר אל-בני ישראל ואמרת

LEVITICO XXIV-XXV

cuote una bestia la pagherà, e chi percuote una persona sarà
 fatto morire. (22) Avrete una legge sola: tanto sarà il fore-
 stiere, quanto l'indigeno; poichè io, il Signore, sono il vostro
 Dio. (23) Mosè parlò ai figli d'Israel, ed essi trassero il be-
 stemmiatore al di fuori del campo, e lo lapidarono. I figli
 d'Israel eseguirono quanto il Signore comandò a Mosè.

XXV

(1) Il Signore parlò a Mosè nel Monte Sinai, con dire:
 (2) Parla ai figli d'Israel, e di loro: Quando sarete entrati nel

(ב) ושבתה הארץ שבת לה': מלות שנת השמיטה דומה למלות השבת, כי
 כמו שנות השנת היא לחוק בלב העם אמונת היותם גוי קדוש, כן מלות השמיטה

לַיהוָה שָׂדֶךְ לֹא תִזְרַע וּבְרִמָּה לֹא תִזְמַר:
 (ה) אֵת סְפִיחַ קִצְיֹרֶךְ לֹא תִקְצֹר וְאֶת־עֲנָבֶיךָ
 נִזְיֹרֶךְ לֹא תִבְצֹר שְׁנַת שְׁבַתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ:
 (ו) וְהִיְתָה שֵׁשֶׁת הָאָרֶץ לָכֶם לְאֹכְלָהּ לָךְ
 וּלְעֹבְדֶיךָ וּלְאֹמְתֶךָ וּלְשִׁבְיֶיךָ וּלְרֵתוּשְׁבֶיךָ
 הַגֵּרִים עִמָּךְ: (ז) וּלְבַהֲמֹתֶיךָ וּלְחִייה אֲשֶׁר
 בְּאֶרְצֶךָ תִּהְיֶה כָּל־תְּבוּאָתָהּ לְאֹכְלֵי: (ח)
 וּסְפַרְתָּ לָךְ שִׁבְעַת שָׁנִים שְׁבַע שָׁנִים

LEVITICO XXV

non potrai (5) La raccolta che ti nascerà spontanea [dai
 grani caduti], non mietrai; e l'uva delle tue viti incolte non
 vendemmierai: egli sarà per la terra un anno sabbatico. (6) Il
 (prodotto del) Sabato della terra sarà vostro, da cibavene:
 tuo (cioè), e del tuo schiavo, e della tua schiava, e del tuo
 mercenario, e del tuo avventiccio, dimoranti teco. (7) Ed (an-
 che) al tuo bestiame, ed alle fiere esistenti nel tuo paese, sarà
 lasciato mangiare ogni suo prodotto. (8) Numererai poi sette

אחד של י"ח, ראשון של סכות, ושמיני חג עזרת, הרי שבעה ימים. (ח) נזירך:
 קלער' רמב"ן, רמז' ומי'. (ז) ולעבדך ולאמתך: כפרשת משפטים אמר ואכלו
 אזיכוי עמך, וכאן הוסיף העבדים והתושבים שאינם מובני ישראל. ודע כי בר"ש
 על ולשכירך ולתושבך כתוב זכ"י שזידי ובר"ע אף הגוים (לא הגרים), וכן הוא
 זת"כ. (ז) ולבהמתך ולחיה וגו': שנת השמיטה היא להזכיר כי לו יתבדק הארץ
 ומידו היא לנו, וגרים ותושבים אכחו עמו, ולא כתגואה בעשרתו, כי מידו הכל,
 והנה ככל שבע שנים האדמה חוזרת לבעליה, האדון ה', ע"כ בקראת השנה שנת
 לה, ותבוזתה היא לעשיר ולעני בשנה, לגר ולאזרח לעבד ולתושב בשנה, וגם לבהמה
 (* קמ"ז ב"ק.)

שִׁבְעַת שָׁנִים וְהָיוּ לָךְ יָמֵי שִׁבְעַת שְׁבַתֹת הַשָּׁנִים
 תִּשַׁע וָאַרְבָּעִים שָׁנָה: (ט) וְהִטְבַּרְתָּ שׁוֹפַר
 תְּרוּעָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בַּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּיוֹם
 הַכַּפָּרִים תִּעֲבִירוּ שׁוֹפַר בְּכָל־אַרְצְכֶם: (י)
 וּקְרַשְׁתֶּם אֵת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וּקְרַאתֶם
 דְּרוֹר בְּאֶרֶץ לְכָל־יֹשְׁבֵיהָ יוֹבֵל הוּא תִּהְיֶה
 לָכֶם וְשַׁבְתֶּם אִישׁ אֶל־אֲחֻזָּתוֹ וְאִישׁ אֶל־
 מִשְׁפַּחְתּוֹ תִּשְׁבוּ: (יא) יוֹבֵל הוּא שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים

LEVITICO XXV

ebdomade di anni, (cioè) sette anni sette volte; e quando il
 corso delle sette ebdomade di anni t'avrà dato quarantanove
 anni. (9) Nel mese settimo, ai dieci del mese, suonerai buc-
 cina clamorosa; nel giorno dell'espiazione suonerete la buc-
 cina in tutta la vostra terra. (10) Consacrerete l'anno cin-
 quantesimo, e proclamerete franchigia nel paese a tutt' i suoi
 abitanti. Quello sarà per voi Giubileo, e ciascheduno di voi
 farà ritorno alla sua possessione, e ciascheduno tornerà alla
 propria famiglia. (11) Quello, l'anno (cioè) cinquantesimo, sarà

ולחיה כי הכל שנים לפני ית'. (יא) יובל: השם הזה היה נוהג קודם מתן תורה
 בין העמים עובדי בעל, שהרי התורה אמרה יובל הוא לדבר ידוע מה הוא; וכ"ל
 שהיא מלה מורכבת יר"ב, והנה י"ה י"ה, י"ו, י"ז הוא קול של שמחה (עיין פירושי
 לשם הויה) וי"ל הוא שם ע"ז כמו בעל בהבלעת הע"ן, וכראה כי הגוים בנימי שמחתם
 היו קוראים הקריאה הזאת, וכיוצא בזה אלל היונים והרומיים Io Pacane, Io Bacche
 הוא קול של שמחה שהיו קוראים בחגים ובמועדים, והוא מורכב ע"ן, והוא הריחוק
 שמחה ויועלה אחרת שהיא שם האליל. והתורה קדשה השמחה ונתת שםיה הויה

www.torah.it

יִמְכַרְרֶךָ: (טו) לְפִי יִרְבֶּה הַשָּׁנִים תִּרְבֶּה מִקְנָתוֹ
 וּלְפִי מְעַט הַשָּׁנִים תִּמְעֵיט מִקְנָתוֹ כִּי מִסְפַּר
 תְּבוּאָתָהּ הוּא מִכָּר לָךְ: (טז) וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ
 אֶת־עֲמִיתוֹ וּרְאֵתָ מֵאֲלֵהֶיךָ כִּי אֲנִי יְהוָה
 אֱלֹהֵיכֶם: (יז) וַעֲשִׂיתֶם אֶת־חֻקְתִּי וְאֶת־מִשְׁפָּטֵי
 תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם אִתְּם וַיִּשְׁבַּתֶם עַל־הָאָרֶץ
 לְבַטָּח: (יח) שְׁלִישִׁי (שְׁנֵי בַמְּחֻבָּר) (יט) וְנִתְּנָה הָאָרֶץ פְּרִיָּהּ
 וְאִכְלֶתֶם לְשִׁבְעַת וַיִּשְׁבַּתֶם לְבַטָּח עֲלֶיהָ: (כ) וְכִי
 תֹאמְרוּ מֵהֵנָּא כָּל בְּשָׁנָה הַשְּׁבִיעִת הֵן לֹא

LEVITICO XXV

gono innanzi al Giubileo, dei quali ti vende la rendita]. (16) Maggiore sarà il numero di questi anni, maggiore sarà l'esborso che gli farai; e minore sarà il numero degli anni, meno gli pagherai: perocchè (soltanto) un numero di raccolte è ciò che egli ti vende. (17) Non vi fate sopruso l'uno all'altro, ma temi del tuo Iddio; poichè io, il Signore, sono il vostro Dio. (18) Eseguirete i miei statuti, e le mie leggi osserverete ed eseguirete; ed (allora) durerete sul vostro paese tranquillamente. (19) La terra darà il suo prodotto, e ne godrete a sazietà, e durerete sul paese tranquillamente. (20) E se direte: Che cosa mangeremo nell'anno settimo? mentre non semineremo, e non

הַיּוֹבֵלִים, וְאִחַדְכֶם אָמַר ג' כַּ בְּמִשְׁךְ הַיּוֹבֵל, וְעֵינַי גִּזְו'. (טו) תִּרְבֶּה מִקְנָתוֹ: בְּלֹקֶחַ
 וּדְבַר, שֶׁהָיָה סוֹף הַסְּבִיב הוּא מִכָּר לָךְ, וְתַמְוִיָּה גְדוּלָה עַל רֵשׁ"ל שְׂכָתָה תִּמְכַּרְכֶּנָּה
 בַּיּוֹקֵר; וּבִפְרָאֵל יִיבְרַכְכֶּנָּה, וְכֵן נִכְוֵן. (יז) וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ: הַשָּׁנִים
 כִּיֵּן שֶׁהִזְכִּיר לְלֹקֶחַ הוֹסִיף זֶה עַל־יָשָׁבוּ שֶׁמוֹכֵר יוֹכֵל לְמֹכֵר בַּיּוֹקֵר גְּדוּל (ש"ס).

שָׁנָה תִּהְיֶה לָכֶם לֹא תִזְרְעוּ וְלֹא תִקְצְרוּ
 אֶת־סְפִיחֶיהָ וְלֹא תִבְצְרוּ אֶת־נִזְרֶיהָ: (יב) כִּי
 יוֹבֵל הוּא קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לָכֶם מִן־הַשָּׂדֶה תֹאכְלוּ
 אֶת־תְּבוּאָתָהּ: (יג) בְּשָׁנַת הַיּוֹבֵל הַזֹּאת תִּשְׁבוּ
 אִישׁ אֶל־אֲחֻזָּתוֹ: (יד) וְכִי־תִמְכְּרוּ מִמְכָּר
 לְעַמִּיתְךָ אוֹ קָנָה מִיַּד עַמִּיתְךָ אֶל־תוֹנוּ אִישׁ
 אֶת־אֲחִיו: (טו) בְּמִסְפַּר שָׁנִים אַחַר הַיּוֹבֵל
 תִּקְנֶה מֵאֵת עַמִּיתְךָ בְּמִסְפַּר שָׁנֵי־תְבוּאָתָהּ

LEVITICO XXV

per voi Giubileo: non seminerete, e non ne mietete i prodotti nati spontaneamente, e non ne vendemmierete le incolte viti. (12) Perocchè quell'anno è Giubileo, sacro sarà per voi: dal campo stesso ne mangerete le derrate [senza portarle nei proprj granai]. (13) In quest'anno del Giubileo ognuno di voi farà ritorno alla sua possessione. (14) E quando farai al tuo prossimo una vendita [di qualche podere], o farai dal tuo prossimo una compra; non dovete farvi sopruso l'uno all'altro. (15) Tu comprerai dal tuo prossimo, calcolando quanti anni sono scorsi dopo il Giubileo [per farli valere a tuo vantaggio]; ed egli ti venderà calcolando gli anni di raccolta [che riman-

הוּא זִמַּן גְּאוּלָּה וְרִוּוּר לְעֵבִיִּים שֶׁהוֹרְכוּ לְמוֹכֵר שָׂדֶה אֲחֻזָּתוֹ, אוֹ אֵת נְיֻיָּתוֹ ג' כ',
 וּמִלְכָּד זֶה בְּאוֹתָהּ שֶׁנֶּה תְּבוּאָתָהּ הָאָרֶץ לְכָל יוֹשְׁבֵיהָ בְּשׂוֹם, וַיִּשְׁתּוּ הַעֲשִׂיר וְהַעֲבִי
 יִקְדְּמוּ. וְיִזְכְּתוּ (בַּיּוֹשֻׁעַ ו') וְהַש"ס וְרַש"י פִּירְשׁוּ יוֹבֵל חַיִּל, אֵךְ אֵין בְּת"ק שׁוֹם רֹאִיָּה
 לָזֶה, וְקָרַן הַיּוֹבֵל אֵין עֵבִיבוּ אֵלָּא קָרַן שְׁמוֹקְעִים כּוֹ לְשִׁמְתָהּ הַיּוֹבֵל, וְאִחַדְכֶם אָמַר שׁוֹכְרוֹת

וּבֹא גֹאֵל הַקָּרֵב אֵלָיו וְגָאֵל אֶת מִמְכָּר
 אָחִיו: (כו) וְאִישׁ כִּי לֹא יִהְיֶה־לּוֹ גֹּאֵל וְהִשְׁנִיחַ
 יָדוֹ וּמָצָא כָרִי גֹאֲלָתוֹ: (כז) וְחָשַׁב אֶת־שְׁנֵי
 מִמְכָּרוֹ וְהִשִּׁיב אֶת־הָעֶדְף לְאִישׁ אֲשֶׁר־מָכַר־
 לוֹ וְשָׁב לְאֲחֻזָּתוֹ: (כח) וְאִם לֹא־מָצָאָה יָדוֹ
 דִּי הַשִּׁיב לוֹ וְהָיָה מִמְכָּרוֹ בְּיַד הַקֹּנֵה אֹתוֹ
 עַד שְׁנַת הַיּוֹבֵל וַיֵּצֵא בְיַבֵּל וְשָׁב לְאֲחֻזָּתוֹ: ס
 חמישי (שלישי במחובר) (כט) וְאִישׁ כִּי־יִמְכַר בֵּית־

LEVITICO XXV

rito vendita della sua possessione, potrà venire il suo Goèl [ri-
 cuperatore, cioè uno, al quale, per la sua consanguinità, spetta
 questo diritto], a lui più vicino, e ricuperare ciò ch'il suo fratello
 [congiunto] avrà venduto. (26) Uno poi, che non abbia Goèl
 [cioè che non abbia un parente che possa, o voglia esborsare la
 necessaria somma], ma venga in facoltà, ed abbia quanto basta
 per ricuperare il suo (podere); (27) Valuterà gli anni della
 sua vendita [cioè calcolerà il valore degli anni goduti dal com-
 pratore, dividendo la somma pagata, pel numero degli anni
 decorribili dalla vendita al Giubileo, e moltiplicando il quo-
 ziente pel numero degli anni goduti], e restituirà il di più a
 colui cui ha venduto, e tornerà alla sua possessione. (28) Se
 però non ha quanto basta per fare tale restituzione, ciò che
 ha venduto resterà in mano del compratore sino all'anno del
 Giubileo, e n'uscirà nel Giubileo, e (il venditore) tornerà alla
 propria possessione. (29) Quando poi uno venda una casa di

לא היחה בתקונה, כי היחה חנם, כן הגאולה לא תהיה כדרכה. (כו) העדף:
 הכסף העודף על שווי התבואות שאכל הקונה. (כט) הגאולה היא זקק לקונה.

נֹדַע וְלֹא נֶאֶסַף אֶת־תְּבוּאָתָנוּ: (כא) וְצוֹיֹתִי
 אֶת־בְּרַכְתִּי לָכֶם בַּשָּׁנָה הַשְּׁשִׁית וַעֲשֵׂת אֶת־
 הַתְּבוּאָה לְשָׁלֹשׁ הַשָּׁנִים: (כב) וּזְרַעְתֶּם אֶת
 הַשָּׁנָה הַשְּׁמִינֹת וְאָכַלְתֶּם מִן־הַתְּבוּאָה יִשְׂן
 עַד יִהְיֶה הַתְּשִׁיעַת עַד־בּוֹא תְּבוּאָתָהּ
 תֹאכְלוּ יִשְׂן: (כג) וְהָאָרֶץ לֹא תִמְכַר לְצַמְחַת
 כִּי־לִי הָאָרֶץ כִּי־גֵרִים וְתוֹשְׁבִים אַתֶּם עַמְדִּי:
 (כד) וּבְכָל אֶרֶץ אֲחֻזְתְּכֶם גֹּאֲלֵה תִתְּנוּ לְאֶרֶץ:
 ס רביעי (כה) כִּי־יִמְוֶךְ אֲחִיד וּמְכַר מֵאֲחֻזָּתוֹ

LEVITICO XXV

ritireremo le nostre entrate. (21) Io vi decreterò la mia be-
 nedizione nell'anno sesto, il quale produrrà una raccolta (suf-
 ficiente) per tre anni. (22) E voi seminerete nell'anno ottavo,
 mangerete delle derrate vecchie. Sino all'anno nono, sino
 (cioè) all'arrivo della sua raccolta (dell'ottavo), mangerete
 del vecchio. (23) La terra poi non deve vendersi assoluta-
 mente [per sempre], poichè a me appartiene la terra, e voi
 siete appo me (quai) forestieri ed avventicci. (24) Ed in tutto
 il paese di vostro possesso accorderete al terreno (possibilità
 di) ricuperazione. (25) Quando (cioè) un tuo fratello impove-

(כא) לשלש השנים: חגי השמית וכל השביעית וחגי השמינית (ע' רש"י) חלק עין
 השנה קרוי שנה. (כב) עד השנה החשעית: ע' רש"י. (כד) גאולה תתנו
 לארץ: קוור לנטה, והגאולה היא בכסף, ולא כשל יובל שאינה אלא קורה בלא
 גאולה (רש"י רש"ב ורמב"ם), וכן חנם נמכרתם ולא בכסף תגאלו, כמו שהזכירה

(*) קמץ בז"ק.

הַלְלוֹים בְּתֵי עַרְי אַחֲזוֹתֶם גְּאֻלַּת עוֹלָם תְּהִיָּה
 לְלוֹיִים: (לג) וְאִשֶּׁר יִגְאֹל מִן־הַלְלוֹים וַיֵּצֵא
 מִמִּבְרַב־בַּיִת וְעִיר אַחֲזוֹתוֹ בִּיבֹל כִּי בְתֵי עַרְי
 הַלְלוֹים הוּא אַחֲזוֹתֶם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (לד)
 וְשָׂדֶה מִגֵּרֶשׁ עֲרִיָּהֶם לֹא יִמְכַר כִּי־אַחֲזוֹת

LEVITICO XXV

da essi possedute; i Leviti avranno perpetuo diritto di ricuperarle. (33) E se altri n'acquisterà dai Leviti, la casa venduta, e quella (qualsiasi parte della) città di loro possessione [ove dai Leviti stessi non venga ricuperata], uscirà nel Giubileo [delle mani del compratore]; perocchè le case delle città dei Leviti, quelle sono la loro proprietà fondiaria in mezzo ai figli d'Israel [cioè: la Palestina doveva esser divisa fra tutte le tribù, esclusa quella di Levi, cui dovevano assegnarsi soltanto alcune città, con piccolissimo circondario]. (34) Come pure la campagna del circondario delle loro città

מֵאֲחֵר שֶׁאֵין לָהֶם שְׂדוֹת וּכְרוּמִים, הָרִי בְתֵי עַרְי אַחֲזוֹתֶם הַכְּרֻמִּים לָהֶם, כְּמוֹ בְתֵי
 הַכְּרֻמִּים לְאֶחָד יִשְׂרָאֵל. (לג) וְאִשֶּׁר יִגְאֹל מִן הַלְלוֹיִים: אִם אֶחָד מֵהַלְלוֹים (לִי בִּי)
 יִגְאֹל מִיַּד יִשְׂרָאֵל שֶׁקָּנָה הַבַּיִת מִיַּד לֹא אֵי אֶל יִתְּשׁוּב לִי בִּי שֶׁמֵּאֲחֵר יִבְדוּ לַעֲבוֹלָם
 מֵאֲחֵר שֶׁאֵין הַשְּׂבֵט מִפְּסִידוֹ, אֲלֹא בִּיבֹל יֵלֵךְ הַבַּיִת מִיַּד לֹא בִּי הַנּוֹאֵל וַיֵּשׁוּב לִיד לֹא אֵי
 הַמּוֹכֵר. מִמִּבְרַב בַּיִת וְעִיר אַחֲזוֹתוֹ: הוֹ"ו לְפִירוֹשׁ, מוֹכֵר בַּיִת, כְּלוּמָר מוֹכֵר תֵּלַק
 מֵעִיר אַחֲזוֹתוֹ. וּכְרָאָה כִּי־יֵלֵךְ שֶׁבִּיֹא רֹא"בֵּע כַּתְּכוּנֹו לְפִירוֹשׁ זֶה, וְהוּא פִירוֹשׁ רֵמֵב"ן.
 וּבְתַרְגּוּם רוֹמִי (Vulgata) כְּתוּב וְאִשֶּׁר לֹא יִגְאֹל, וְלִפִּי זֶה כִּךְ הוּא הַמִּשָּׁךְ הַפְּרָשָׁה:
 (29) בְּתֵי עַרְי חוּמָה יֵשׁ לָהֶם גְּאֻלָּה עַד שֶׁכֵּה אַחֲתָּ, (30) וְאִם לֹא כִּגְאֻלוֹ בְּתוֹךְ שָׂדֶה
 אֵין לָהֶם עוֹד גְּאֻלָּה, וְאִף בִּיבֹל לֹא יִגְאֹל, (31) אֲבָל בְּתֵי הַכְּרֻמִּים כַּתְּשִׁיבִים כְּמוֹ שְׂדֵה,
 וַיֵּשׁ לָהֶם גְּאֻלָּה אַחֵר שָׂדֶה, וְאִם לֹא כִּגְאֻלוֹ יִנְאָחֵם בִּיבֹל, אֲבָל (32) בְּתֵי הַלְלוֹים הֵם
 אַחֲזוֹתֶם, וַיֵּשׁ לָהֶם גְּאֻלָּת עוֹלָם כְּמוֹ בְּתֵי הַכְּרֻמִּים (33), וְאִם לֹא כִּגְאֻלוֹ יִנְאָחֵם בִּיבֹל,
 וְכֵן רֵש"י בְּסֵפֶר הַגִּישׁ שֶׁכְּוֹנֵה כִּשְׁלֹא יִגְאֹל, עַל כֵּן פִּירֵשׁ שִׁירָאָה לְגֻאֹל וְאֵין לוֹ בְּמֵה לְגֻאֹל.
 (לד) וְשָׂדֶה מִגֵּרֶשׁ עֲרִיָּהֶם: לִפִּי הַפְּשֵׁט אֲסוּרִים הַלְלוֹים לִמְכֹר שְׂדֵה מִגֵּרֶשׁ שְׂדֵה.

מוֹשֵׁב עִיר חוּמָה וְהִיָּתָה גְּאֻלָּתוֹ עַד־תָּם
 עַת מִמְּכָרוֹ יָמִים תְּהִיָּה גְּאֻלָּתוֹ: (ל) וְאִם לֹא־
 יִגְאֹל עַד־מְלֹאת לוֹ שָׁנָה תְּמִימָה וְקָם תְּבִיַת
 אִשְׁר־בְּעִיר אִשְׁר־לֹא חֲמָה לְעֲמִיתָת לְקָנָה
 אֲתוֹ לְדַרְתּוֹ לֹא יֵצֵא בִּיבֹל: (לא) וּבְתֵי הַחֲצִרִים
 אִשֶּׁר אֵין־לָתֶם חֲמָה סְכִיב עַל־שָׂדֶה הָאָרֶץ
 יִחְשַׁב גְּאֻלָּה תְּהִיָּה־לוֹ וּבִיבֹל יֵצֵא: (לב) וְעִרֵי

LEVITICO XXV

abitazione in città murata, il suo diritto di ricuperazione durerà sino al termine dell'anno della vendita; durante un anno potrà essere ricuperata. (30) Ma se non verrà ricuperata prima che sia scorso un anno intero, la casa situata in città murata resterà assolutamente al compratore, per tutte l'età avvenire; non uscirà [delle sue mani] nel Giubileo. (31) Le case poi delle ville non girate di mura si riguarderanno come appartenenti alla campagna del paese; si potranno ricuperare, o nel Giubileo usciranno [delle mani del compratore]. (32) Quanto poi alle città dei Leviti, alle case cioè delle città

וְהַתּוֹרָה הַתְּקִינָה הַגְּאֻלָּה בְּשָׂדֶה אַחֲזוֹתָּ, כִּדֵּי שֶׁלֹא יִשְׂאֵר אֲדָם בְּלֹא שְׂדֵה שִׁתְּפַרְסֵם
 מוֹכְרֵוֹ, אֲבָל בְּתֵי עִיר חוּמָה שֶׁאֵין בָּהֶם תֵּי כֶּסֶף, כִּי מִי שֶׁישׁ שְׂדֵה יוֹכֵל לְשַׁנֵּת בְּשָׂדֶהוֹ,
 וּלְבַנְתּוֹ לוֹ שֵׁם בַּיִת, לִכְךָ לֹא כַּתְּשֵׁה לָהֶם תּוֹרָה גְּאֻלָּה אֲלֹא שֶׁכֵּה אַחֲתָּ, וְעַי"כ הַקּוֹנֵה
 אַחֵר שֶׁבְּנֵה שֶׁנֵּת מוֹקְנָתוֹ יוֹכֵל לְהוֹצִיא הוֹלָאוֹת לִבְתּוֹ, מִאֵ שֶׁלֹא הִיָּה עוֹשֵׂה אִם
 בְּכָל שָׂדֶה וְשֶׁכֵּה הִיָּה הַמּוֹכֵר יוֹכֵל לְגֻאֹלוֹ. אֲמַנְסֵי בְּתֵי הַכְּרֻמִּים הָרִי הֵם הַכְּרֻמִּים כְּמוֹ
 הַשְּׂדוֹת, עַל כֵּן יֵשׁ לָהֶם גְּאֻלָּה חַמּוּדָה, וְעַי" מַעֲמַר. (ל) אִשֶּׁר לֹא חוּמָתָּ: יִפֵּה כַּתְּשֵׁ
 רֵש"י (בְּקִרְבַּת סְפָרִים) שֶׁהַתְּקִינָה לְקַרְוֹ לֹא לְהַיְתָרוֹ קְרוֹב בְּמַצְטָא לְמַלֵּךְ לֹא שֶׁכַּתְּשִׁיבִי, אִךְ
 לִפִּי הַאֲמִתָּה הִיָּה רֵאָוִי לְקַרְוֹ לָהֶּ תַּחַר לַעֲיָר. (לב) גְּאֻלָּת עוֹלָם תְּהִיָּה לְלוֹיִים:

(*) לו קרי.

שָׁנָה תִּהְיֶה לָכֶם לֹא תִזְרְעוּ וְלֹא תִקְצְרוּ
 אֶת־סְפִיחֶיהָ וְלֹא תִבְצְרוּ אֶת־נֹזְרֶיהָ: (יב) כִּי
 יוּבַל הוּא קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לָכֶם מִן־הַשָּׂדֶה תֹאכְלוּ
 אֶת־תְּבוּאָתָהּ: (יג) בַּשָּׁנָה הַיּוּבֵל הַזֹּאת תִּשְׁבוּ
 אִישׁ אֶל־אֲחֻזָּתוֹ: שְׁנֵי (יד) וְכִי־תִמְכְּרוּ מִמְכָּר
 לְעַמִּיתְךָ אוֹ קָנָה מִיַּד עַמִּיתְךָ אֶל־תּוֹנוֹ אִישׁ
 אֶת־אֲחִיו: (טו) בְּמִסְפַּר שָׁנִים אַחֵר הַיּוּבֵל
 תִּקְנֶה מֵאֵת עַמִּיתְךָ בְּמִסְפַּר שָׁנֵי־תְבוּאָת

LEVITICO XXV

per voi Giubileo: non seminerete, e non ne mieterele i prodotti nati spontaneamente, e non ne vendemmierete le incolto viti. (12) Perochè quell'anno è Giubileo, sacro sarà per voi: dal campo stesso ne mangerete le derrate [senza portarle nei proprj granai]. (13) In quest'anno del Giubileo ognuno di voi farà ritorno alla sua possessione. (14) E quando farai al tuo prossimo una vendita [di qualche podere], o farai dal tuo prossimo una compra; non dovete farvi sopruso l'uno all'altro. (15) Tu comprerai dal tuo prossimo, calcolando quanti anni sono scorsi dopo il Giubileo [per farli valere a tuo vantaggio]; ed egli ti venderà calcolando gli anni di raccolta [che riman-

הסוף זמן גדולה ורורו לעניים שהוצרכו למכור שדה אחוזתם, או את גִּוְיָתָם ג"כ, ומלבד זה צווחתם שנה תהיה תצווחת הארץ לכל יושביה בשנה, וישתחו העשיר והעני יחדיו. ויובטח (ביחושע וי) והש"ס רש"י פירשו יובל חיל, אך אין בת"כ שום ראיה לזה, וקרן היובל אין ענינו אלא קרן שתוקעים בו לשמחת היובל, ואח"כ איורו שופרות

מִכָּר־לָךְ: (טז) לְפִי יִרְבֶּה הַשָּׁנִים תִּרְבֶּה מִקְנָתוֹ
 וּלְפִי מַעֲטַת הַשָּׁנִים תִּמְעֵיט מִקְנָתוֹ כִּי מִסְפַּר
 תְּבוּאָת הוּא מִכָּר לָךְ: (יז) וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ
 אֶת־עַמִּיתוֹ וּירָאת מֵאֱלֹהֶיךָ כִּי אֲנִי יְהוָה
 אֱלֹהֵיכֶם: (יח) וְעִשִּׂיתֶם אֶת־חֻקְתִּי וְאֶת־מִשְׁפָּטֵי
 תִּשְׁמְרוּ וְעִשִּׂיתֶם אִתְּם וַיִּשְׁבַּתֶם עַל־הָאָרֶץ
 לְבַטָּח: שְׁלִישִׁי (שְׁנֵי בַמַּחֲוֵבֵר) (יט) וְנִתְּנָה הָאָרֶץ פְּדוּיָהּ
 וְאִכְלֹתֶם לְשִׁבְעַת וַיִּשְׁבַּתֶם לְבַטָּח עָלֶיהָ: (כ) וְכִי
 תֹאמְרוּ מֵה־נֹּאכַל בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת הֵן לֹא

LEVITICO XXV

gono innanzi al Giubileo, dei quali ti vende la rendita]. (16) Maggiore sarà il numero di questi anni, maggiore sarà l'esborso che gli farai; e minore sarà il numero degli anni, meno gli pagherai: perochè (soltanto) un numero di raccolte è ciò che egli ti vende. (17) Non vi fate sopruso l'uno all'altro, ma temi del tuo Iddio; poichè io, il Signore, sono il vostro Dio. (18) Eseguirete i miei statuti, e le mie leggi osserverete ed eseguirete; ed (allora) durerete sul vostro paese tranquillamente. (19) La terra darà il suo prodotto, e ne godrete a sazietà, e durerete sul paese tranquillamente. (20) E se direte: Che cosa mangeremo nell'anno settimo? mentre non semineremo, e non

היובלים, ואח"כ אמרו ג"כ במשך היובל ועיין גי'. (טז) תרבה מקנתו: כלוקח מודבר, שהרי סוף הפסוק הוא יוכר לך, ותמימה גדולה על רש"י שכתב תוכרבה ביוקר; ובפסאג ייזכרה, וכן כהן. (יז) ולא תונו איש את עמיתו: כלל הטעם כיון שהזכיר ללוקח הוסיף זה שלא יתעצו שהמוכר יוכל למכור ביוקר גדול (ש"ס).

וּבֹא גֹאֵל הַקָּרֵב אֵלָיו וְגָאֵל אֶת מִמְכָּר
 אָחִיו: (כו) וְאִישׁ כִּי לֹא יִהְיֶה־לוֹ גֹאֵל וְהִשְׁיֵגָה
 יָדוֹ וּמָצָא כְרִי גֹאֲלָתוֹ: (כז) וְחָשַׁב אֶת־שְׁנֵי
 מִמְכָּרוֹ וְהִשִּׁיב אֶת־הָעֹדֶף לְאִישׁ אֲשֶׁר־מָכַר־
 לוֹ וְשָׁב לְאַחֲזוֹתוֹ: (כח) וְאִם לֹא־מָצָאָה יָדוֹ
 דִּי הַשִּׁיב לוֹ וְהָיָה מִמְכָּרוֹ בְּיַד הַקֹּנֵה אֹתוֹ
 עַד שְׁנַת הַיּוֹבֵל וַיֵּצֵא בַיּוֹבֵל וְשָׁב לְאַחֲזוֹתוֹ: ס
 חמישי (שלישי במחובר) (כט) וְאִישׁ כִּי־יִמְכַר בֵּית־

LEVITICO XXV

rito vendita della sua possessione, potrà venire il suo Goèl [ricuperatore, cioè uno, al quale, per la sua consanguinità, spetta questo diritto], a lui più vicino, e ricuperare ciò ch'il suo fratello [congiunto] avrà venduto. (26) Uno poi, che non abbia Goèl [cioè che non abbia un parente che possa, o voglia esborsare la necessaria somma], ma venga in facoltà, ed abbia quanto basta per ricuperare il suo (podere); (27) Valuterà gli anni della sua vendita [cioè calcolerà il valore degli anni goduti dal compratore, dividendo la somma pagata, pel numero degli anni decorribili dalla vendita al Giubileo, e moltiplicando il quoziente pel numero degli anni goduti], e restituirà il di più a colui cui ha venduto, e tornerà alla sua possessione. (28) Se però non ha quanto basta per fare tale restituzione, ciò che ha venduto resterà in mano del compratore sino all'anno del Giubileo, e n'uscirà nel Giubileo, e (il venditore) tornerà alla propria possessione. (29) Quando poi uno venda una casa di

לא היתה כתקונה, כי היתה חנם, כן הגאולה לא תהיה כדרכה. (כז) העדף:
 הכסף העודף על שני המכורות שאלו הקונה. (כט) הגאולה היא ביד הקונה,

נִזְרָע וְלֹא נֶאֱסַף אֶת־תְּבוּאָתָנוּ: (כא) וְצִוִּיתִי
 אֶת־בְּרַכְתִּי לָכֶם בַּשָּׁנָה הַשְּׁשִׁית וַעֲשִׂית אֶת־
 הַתְּבוּאָה לְשָׁלֹשׁ הַשָּׁנִים: (כב) וּזְרַעְתֶּם אֶת
 הַשָּׁנָה הַשְּׁמִינִת וְאָכַלְתֶּם מִן־הַתְּבוּאָה יִשְׁן
 עַד הַשָּׁנָה הַתְּשִׁיעִת עַד־בּוֹא תְּבוּאָתָה
 תֹּאכְלוּ יִשְׁן: (כג) וְהָאָרֶץ לֹא תִמְכַר לְצַמְתַּת
 כִּי־לִי הָאָרֶץ כִּי־גֵרִים וְתוֹשָׁבִים אַתֶּם עַמְדִּי:
 (כד) וּבְכָל אֶרֶץ אַחֲזַתְכֶם גֹּאֲלָה תִתְּנוּ לְאֶרֶץ:
 ס רביעי (כה) כִּי־יִמְוֶךְ אַחִיךָ וּמָכַר מֵאַחֲזוֹתוֹ

LEVITICO XXV

ritireremo le nostre entrate. (21) Io vi decreterò la mia benedizione nell'anno sesto, il quale produrrà una raccolta (sufficiente) per tre anni. (22) E voi seminerete nell'anno ottavo, mangerete delle derrate vecchie. Sino all'anno nono, sino (cioè) all'arrivo della sua raccolta (dell'ottavo), mangerete del vecchio. (23) La terra poi non deve venderi assolutamente [per sempre], poichè a me appartiene la terra, e voi siete appo me (quai) forestieri ed avventicci. (24) Ed in tutto il paese di vostro possesso accorderete al terreno (possibilità di) ricuperazione. (25) Quando (cioè) un tuo fratello impove-

(כא) לשלש השנים: מני הששית וכל השבעית וקני השמינית (ע' רש"י) חלק מן
 השנה קרוי שנה. (כב) עד השנה התשיעית: ע' רש"י. (כד) גאולה תתנו
 לארץ: חזר לשנה, והגאולה היא בכסף, ולא כשל יובל שאינה אלא חזרה בלא
 גאולה (רש"י רש"ב ומנ"ח), וכן חנם מוכרתם ולא בכסף תגאלו, כמו שהזכירה

(*) קמ"ז ב"ק.

מושב עיר חומה והיתה גאלתו עדהם
 נת ממכרו ימים תהיה גאלתו: (א) ואם לא-
 יגאל עד-מלאת לו שנה תמימה וקם הבית
 אשר-בעיר אשר-לא חמה לצמיתת לקנה
 אתו לדרתיו לא יצא ביבל: (א) ובתי החצרים
 אשר אין להם חמה סביב על-שדה הארץ
 יחשב גאלה תהיה-לו וביבל יצא: (ב) וערי

LEVITICO XXV

abitazione in città murata, il suo diritto di ricuperazione du-
 rerà sino al termine dell'anno della vendita; durante un anno
 potrà essere ricuperata. (30) Ma se non verrà ricuperata prima
 che sia scorso un anno intero, la casa situata in città murata
 resterà assolutamente al compratore, per tutte l'età avvenire;
 non uscirà [delle sue mani] nel Giubileo. (31) Le case poi
 delle ville non girate di mura si riguarderanno come appar-
 tenenti alla campagna del paese; si potranno ricuperare, e
 nel Giubileo usciranno [delle mani del compratore]. (32)
 Quanto poi alle città dei Leviti, alle case cioè delle città

והתורה התקנה הגאולה בשנה אחת, כדי שלא יאחר אדם בלא שדה שיתפרנס
 ממנו, אבל בנתי עיר קומה שאין בהם קיי כסף, כי מיי שיש שדה יוכל לשבת בשדהו,
 ולבנות לו שם בית, לכך לא נחנה להם תורה גאולה אלא שנה אחת, ועי"כ הקונה
 אחר שבירה שנת ונקמתו יוכל להושיא הונאות לפנות ביתו, מה שלא היה עושה אם
 בכל שנה ושנה היה המוכר יכול לגאלו. אמנם בנתי החצרים-הרי הם הכרתיים כמו
 השדות, על כן יש להם גאולה תמיד, ועי' מעמד. (ל) אשר לא חומה: יפה כתב
 רש"י (בקפת ספרים) שהתקינו לקרוא לו להמיתו קרוב בזמנא לולת לא שבכתיב, אך
 לפי האמת היה ראוי לקרוא לה תחר לעיר. (לב) גאולת עולם תהיה ללוים:

(*) לו קרי.

הלוים בתי ערי אחותם גאלת עולם תהיה
 ללוים: (א) ואשר יגאל מן-הלוים ויצא
 ממכר-בית ועיר אחותו ביבל כי בתי ערי
 הלוים הוא אחותם בתוך בני ישראל: (א)
 ושרה מגרש עריהם לא ימכר כי-אחות

LEVITICO XXV

da essi possedute; i Leviti avranno perpetuo diritto di ri-
 cuperarle. (33) E se altri n'acquisterà dai Leviti, la casa
 venduta, e quella (qualsiasi parte della) città di loro posses-
 sione [ove dai Leviti stessi non venga ricuperata], uscirà
 nel Giubileo [delle mani del compratore]; perocchè le case
 delle città dei Leviti, quelle sono la loro proprietà fondiaria
 in mezzo ai figli d'Israel [cioè: la Palestina doveva esser di-
 visa fra tutte le tribù, esclusa quella di Levi, cui dovevano
 assegnarsi soltanto alcune città, con piccolissimo circondario].
 (34) Come pure la campagna del circondario delle loro città

מאחר שאין להם שדות וכרמים, הרי בתי ערי אחותם הכרתיים להם, כמו בתי
 החצרים לשאר ישראל. (לג) ואשר יגאל מן הלוויים: אם אחד מהלוים (לוי ב')
 יגאל מיד ישראל שקנה הבית מיד לוי א' אל יחשוב לוי ב' שתשאר בידו לעולם
 מאחר שאין השטח מפסיק, אלא ציובל יצא הבית מיד לוי ב' הגואל וישוב ליד לוי א'
 המוכר. ממכר בית ועיר אחותו: ה"ו לפירושו, מוכר בית, כלומר מוכר חלק
 מעיר אחתה. וכראה כי י"א שהביא רש"י בע כחכוטו לפירושו זה, והוא פירושו רמב"ם.
 ובתרגום רומי (Vulgata) כתוב ואשר לא יגאל, ולפי זה כך הוא המושך הפרשה:
 (29) בתי ערי קומה יש להם גאולה עד שנה אחת, (30) ואם לא נגאלו בתוך שנה
 אין להם עוד גאולה, ואף ציובל לא יגאל, (31) אבל בתי החצרים נקשבים כמו שדה,
 ויש להם גאולה אחר שנה, ואם לא נגאלו יוגאים ציובל, אבל (32) בתי הלוים הם
 אחתהם, ויש להם גאולת עולם כמו בתי החצרים (33), ואם לא נגאלו יוגאים ציובל,
 וכן רש"י ב"ס הרגיש שהכוונה כשלא יגאל, על כן פירש שירטע לגאול ואין לו בהם לגאול.
 (לד) ושרה מגרש עריהם: לפי הפשט אסורים הלוים למוכר שדה מוכר.

בו עֲבַדְתָּ עֶבֶד; (מ) כְּשֹׁכֵר כְּתוּשָׁב יִהְיֶה
 עִמָּךְ עַד־שְׁנַת הַיָּבֵל יַעֲבֹד עִמָּךְ; (מא) וַיֵּצֵא
 מֵעִמָּךְ הוּא וּבְנָיו עִמּוֹ וְשָׂב אֶל־מִשְׁפַּחְתּוֹ
 וְאֶל־אֲחֻזַּת אֲבֹתָיו יָשׁוּב; (מב) כִּי־עֲבָדִי הֵם
 אֲשֶׁר־הוּצֵאתִי אִתְּם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יִמְכְּרוּ
 מִמְכַּרְתָּ עֶבֶד; (מג) לֹא־תִרְדֶּה בוּ בַפֶּרֶךְ וַיִּרְאֵת
 מֵאֱלֹהֶיךָ; (מד) וְעִבְדֶּךָ וְאִמְתֶּךָ אֲשֶׁר יִהְיוּ־לְךָ
 מֵאֵת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סָבִיבְתֵיכֶם מֵהֶם תִּקְנֶנּוּ
 עֶבֶד וְאִמָּה; (מה) וְגַם מִבְּנֵי הַתּוֹשָׁבִים הַגֵּרִים
 עִמָּכֶם מֵהֶם תִּקְנֶנּוּ וּמִמִּשְׁפַּחְתָּם אֲשֶׁר עִמָּכֶם

LEVITICO XXV

quando un tuo fratello impoverisca presso di te, e ti si venda; non devi tenerlo in servitù da schiavo. (40) Egli starà presso di te, qual mercenario, o qual avventiccio [entrato al servizio d'una famiglia]; e servirà appo te sino all'anno del Giubileo. (41) Indi uscirà di casa tua, insieme ai suoi figliuoli, e ritornerà alla sua famiglia, e rientrerà nella possessione paterna. (42) Imperocchè servi miei sono, i quali ho tratti dalla terra d'Egitto; non possono vendersi in guisa da diventar schiavi. (43) Non devi signoreggiarlo con durezza, ma temerai del tuo Dio. (44) Ma lo schiavo e la schiava che avrai, i quali siano delle nazioni circonvicine, delle quali potrete comprare schiavi o schiave; (45) Ed anche dei figli degli avventicci dimoranti non voi potrete comprare, o (individui) della loro famiglia, procurati nel vostro paese [e venduti dai propri genitori];

עוֹלָם הוּא לָהֶם: ס (לה) וְכִי־יִמּוֹךְ אַחֶיךָ
 וּמָטָה יָדוֹ עִמָּךְ וְהִחְזַקְתָּ בוּ גֵר וְתוֹשָׁב וְחִי
 עִמָּךְ; (לב) אֶל־תִּקַּח מֵאֵתוֹ נֶשֶׁךְ וְתַרְבִּית וַיִּרְאֵת
 מֵאֱלֹהֶיךָ וְחִי אַחֶיךָ עִמָּךְ; (לג) אֶת־כֶּסֶףְךָ לֹא־
 תִתֵּן לוֹ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמִרְבִּית לֹא־תִתֵּן אֲבָלְךָ;
 (לד) אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־הוּצֵאתִי אִתְּכֶם
 מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִתֵּת לָכֶם אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן
 לְחַיּוֹת לָכֶם לְאֱלֹהִים: ס (רביעי במחובר)
 (לז) וְכִי־יִמּוֹךְ אַחֶיךָ עִמָּךְ וְנִמְכַר־לְךָ לֹא־תַעֲבֹד

LEVITICO XXV

non potrà vendersi, poichè è per essi una proprietà perpetua. (35) Quando un tuo fratello impoverisca, e trovsi appresso di te colle forze vacillanti [prossimo a cadere nell'indigenza]; devi sostenerlo, e far sì che possa vivere, sia stando appresso di te da forestiere [vivendo nella propria famiglia], oppure da avventiccio [entrando al servizio di qualche casa]. (36) Non devi prendere da lui interesse, o aumento, ma temerai del tuo Dio, e farai sì ch'il tuo fratello possa vivere appresso di te. (37) Il tuo danaro non gli darai ad interesse, e i tuoi averi non gli darai per (averne un) aumento. (38) Sono io, il Signore, Iddio vostro, che vi trassi dalla terra d'Egitto, per darvi la terra di Canaan, per essere il vostro Dio. (39) E

כי יימוך אחיך עימך ויחזיק ידו עימך ויהי עימך; (לב) אל תקח מאתו נשך ותרבית ויראת מאלהיך וחי אחיך עימך; (לג) את כסףך לא תיתן לו בנשך ובמרבית לא תיתן אבלך; (לד) אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים לתת לכם את ארץ כנען לחיות לכם לאלהים; ס (רביעי במחובר)
 (לז) וכי יימוך אחיך עימך ונמכר לך לא תעבוד

אֲשֶׁר הוֹלִידוּ בְּאֶרְצְכֶם וְהָיוּ לְכֶם לְאֶחָזָה:
 (מ) וְהִתְנַחֲלֶתֶם אֹתָם לְבָנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לְרִשְׁתֹּת
 אֶחָזָה לְעַלְמָם כֹּהֵם תַּעֲבֹדוּ וּבְאַחֵיכֶם בְּנֵי־
 יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאֶחָיו לְאֶתְרֵדָה כּוּ בְּפִרְךָ: ס
 שְׁבִיעִי (מו) וְכִי תִשָּׁג יַד גֵּר וְתוֹשֵׁב עִמָּךְ וּמָךְ
 אַחִיךָ עָמּוּ וְנִמְכַר לְגֵר תוֹשֵׁב עִמָּךְ אוֹ לְעֵקֶר
 מִשְׁפַּחַת גֵּר: (מח) אַחֲרַי נִמְכַר גְּאֻלָּה תִהְיֶה־לוֹ
 אַחַד מֵאֶחָיו יִגְאֻלָּנוּ: (מט) אוֹדְדוֹ אוֹ בֶן־דָּדוֹ
 יִגְאֻלָּנוּ אוֹ מִשְׁאֵר בְּשָׂרוֹ מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ יִגְאֻלָּנוּ

LEVITICO XXV

questi saranno vostra proprietà. (46) Li terrete qual proprietà ereditaria, da passare ai figli vostri dopo di voi; ve ne servirete in perpetuo. Ma quanto ai vostri fratelli, figli d'Israel, non dovete signoreggiarvi l'un l'altro con durezza. (47) E quando un forestiere od avventiccio venga in facoltà presso di te, ed un tuo fratello impoverisca vicino a lui, e si venda al forestiere addomiciliato appo te, o ad un rampollo della famiglia d'un forestiere; (48) Dopo venduto, vi sarà per lui riscatto: uno de' suoi fratelli lo riscatterà. (49) O suo zio, o suo cugino lo riscatterà; o qualche (altro) suo consanguineo, della

לו אשה ובנים), בן שהוא תושב (שהוא בגפו) יקיה עמך. (מו) או לעקר: לי עיקר וארש (רח"ב), וענינו מי שהוא משרש משפחת גר כלומר אף אם הנכרי הזה נולד בא"י, אל תניחו עבד עברי נידה, כיון שהוא ממשפחת גרים, והוא עמו ככרי בן ככרים, אלא שנוול בא"י ואיכנו כקרא בשם גר (ויק"ף ז"ל). ולדעת אה"ם הוא יחיד משפחתו גרים תושבים, והוא כעקר מהם ונעשה גר כדק, ואע"פ שהוא כיהודי לכל

אוֹתֵי־הַשִּׁנָּה יָדוּ וְנָגְלוּ: (נ) וְחָשַׁב עִם־קִנְיָהּ מִשְׁנַת
 הַמְכָרוֹ לוֹ עַד שְׁנַת הַיָּבֵל וְהָיָה כַּסֶּף מִמְכָרוֹ
 בְּמִסְפַּר שָׁנִים כִּימֵי שְׁכִיר יִהְיֶה עָמּוֹ: (נא) אִם־
 עוֹד רַבּוֹת בְּשָׁנִים לְפִיָּהֶן יֵשִׁיב גְּאֻלָּתוֹ מִכַּסֶּף
 מִקְנָתוֹ: (נב) וְאִם־מְעַט נִשְׁאַר בְּשָׁנִים עַד־שְׁנַת
 הַיָּבֵל וְחָשַׁב־לוֹ כִּפְיִ שְׁנָיו יֵשִׁיב אֶת־גְּאֻלָּתוֹ: (נג)

LEVITICO XXV

sua famiglia, lo riscatterà; o (egli stesso) verrà in facoltà e si riscatterà. (50) (Anzi nell'atto di vendersi) calcolerà col suo compratore (il tempo decorribile) dall'anno, in cui gli si vende, sino a quello del Giubileo; e il denaro della compra sarà (fissato) dopo calcolati gli anni. Il suo servizio presso di lui dev' essere come quello d'un mercenario [cioè non a vita, ma a tanto per anno]. (51) (Quindi) se ancora molti ve ne sono di quegli anni [contemplati nel contratto], in ragione di quelli restituirà, per riscattarsi, del denaro con cui era stato comprato. (52) E se pochi ne restano degli anni per arrivare a quello del Giubileo, glieli porrà (egualmente) a calcolo; in ragione dei suoi anni [di quelli cioè che avrebbe dovuto ancora servire] gli pagherà il proprio riscatto. (53) Egli starà presso

דבר אל תניחו עבד עברי נידה. (נ) עד שנת היובל: המוכר לגוי אינו יולא בשם, כי הכינה התורה לוי שירצה למכור עמו ליותר משש שנים שיוכל למכור עמו לגר תושב; אבל בשנת היובל יולא גם הוא, כי שנת היובל היתה שנת דרוך בארץ לכל יושביה, ואין ראוי שיהיה גם אחד שלא ישוב בה לביתו, כי רכון התורה להשוות העם כלו כאיש אחד חברים, ולא יאמות השווי אם יהיה איש אחד כנשר בעבודתו. כימי שבייר יהיה עמו: ע"ד כי משפר תבואות הוא מוכר לק, אינו נמכר לו לעבד עולם, אלא עד היובל במספר שנים, ואינו עם אדוכיו אלא כאילו הוא כיומי שכיר, כלו כאילו בשכר לו לזמן ידוע. כימי: כמו כנימו, ע' שנות י"ח (נג) כשעבוד

כו

(א) לֹא־תַעֲשׂוּ לָכֶם אֱלִילִים וּפְסֵל וּמִצְבֵּה
 לֹא־תִקְיִמוּ לָכֶם וְאִבֵּן מִשְׁכֵּית לֹא תִתְּנוּ
 בְּאַרְצְכֶם לְהִשְׁתַּחֲוֹת עָלֶיהָ כִּי אֲנִי יְהוָה
 אֱלֹהֵיכֶם: (ב) אֶת־שִׁבְתֵּי תִשְׁמְרוּ וּמִקְדָּשֵׁי
 תִּירָאוּ אֲנִי יְהוָה: פ פ פ לֵג (ג) אִם־
 בְּחַקְתִּי תִלְכוּ וְאֶת־מִצּוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם
 אֹתָם: (ד) וְנָתַתִּי גִשְׁמֵיכֶם בְּעֵתָם וְנָתַתְּהָ הָאָרֶץ
 יְבוּלָה וְעֵץ הַשָּׂדֶה יִתֵּן פְּרִי: (ה) וְהָשִׁיג לָכֶם

LEVITICO XXVI

XXVI

(1) Non dovete farvi idoli, nè erigervi simulacri e statue; e pietre effigiate non terrete nel vostro paese, per prostrarvi sopra; perocchè io, il Signore, sono il vostro Dio. (2) I miei Sabbati osserverete, ed il mio tempio rispetterete. Sono io, il Signore. (3) Se seguirete i miei statuti, e i miei precetti osserverete, e gli eseguirete; (4) Io vi darò le piogge al loro tempo, e la terra darà le sue derrate, e l'albero del campo darà il suo prodotto. (5) La trebbiatura arriverà [durerà] per

(א) משׁבֵּית: (רש"י) רש"י ורא"ש. (ב) בְּחַקְתִּי: כָּל כֵּן וְכָל כֵּן

כַּשְׂכִּיר שָׁנָה בְּשָׁנָה יְהִי עִמּוֹ לֹא־יִרְדְּנוּ
 בְּפֶרֶךְ לְעֵינֶיךָ: (ג) וְאִם־לֹא יִגְאֹל בְּאֵלֶּה וַיֵּצֵא
 בְּשָׁנַת הַיְכָל הוּא וּבְנָיו עִמּוֹ: מִפְּטוֹר (ג) כִּי־לִי
 בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עַבְדֵי הֵם אֲשֶׁר־הוּצַאתִי
 אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

LEVITICO XXV

di lui qual mercenario annuale, e tu non devi permettere ch'egli lo signoreggi con durezza. (54) E se non potrà riscattarsi, con queste norme, uscirà (libero) nell'anno del Giubileo, insieme ai proprj figliuoli. (55) Perocchè egli è a me ch' i figli d'Israel sono servi; servi miei sono, i quali trassi dalla terra d'Egitto. Io, il Signore, sono il vostro Dio.

שָׁנָה וכו': דרך התורה לכפול עיקר הדבר בחקלת המאמר ובסופו, כדי שיהיה רשומי חזק בזכר, וכן למעלה ט"ו וט"ז במספר שני תבואות ינוכר לך, לפי רוב השנים חרבה ויוקרתו ולפי חובו השנים תמעיט ויוקרתו כי מספר תבואות הוא מוכר לך, וכן כהן חייר תחלה כימי שכיר יהיה עמו אם עוד רבות וגו' ואם מעט כשאר וגו' ואם"כ חזר וחייר (אזכרה לבית דין) כשכיר שכה בשנה יהיה עמו, והשלים האזכרה לב"ד באורו לא ירדנו בפרך לעיניך, וכל זה במשך זמן עבודתו שהוא עד היובל ואם"כ הוסיף שאם הגיע יובל ולא גאול, יגאל ביובל, וגם זו אזכרה לב"ד. (ג) כי לי בני ישראל עבדים: בראש"י כתוב כל המשעבדן מלמעלה כאלו משעבדן מלמעלה, אבל בתורת כהנים כתוב וועלן עליו כאלו משעבדן למעלה, ופירש בעל קרבן אהרן כאלו משעבדנו יח. ובראש"י כ"י שבידי כתוב כאלו משעבדן מלמעלה.